

зв'язування амелогеніну (*AMEL Y*), є причиною неправильної інтерпретації отриманих результатів (зокрема, неправильного визначення статі) [4, 7].

Отже, отримані результати лабораторного дослідження зразків букального епітелію трьох близькоспоріднених осіб чоловічої генетичної статі, свідчать про необхідність використання в молекулярно-генетичних лабораторіях реактивів для проведення кількісного та якісного аналізу виділеної ДНК з можливістю визначення наявності чоловічої ДНК у досліджуваних об'єктах, що дасть змогу створити оптимальну схему досліджень для вирішення ідентифікаційних завдань судової молекулярно-генетичної експертизи (зокрема, у випадку дослідження змішаних слідів біологічного походження).

Список використаних джерел

1. Повх А. С., Романчук С. М. Валідація методу фрагментного аналізу STR-локусів із використанням набору реактивів AmpFISTR® Identifier® Plus для проведення реакції ампліфікації. Криміналістичний вісник. 2019. Т. 31, № 1. С. 63–79. DOI: 10.37025/1992-4437/2019-31-1-63.
2. Butler J. M. Advanced Topics in Forensic DNA Typing: Interpretation. Elsevier Science & Technology Books, 2014. 608 p.
3. Dash H. R., Rawat N., Das S. Alternatives to amelogenin markers for sex determination in humans and their forensic relevance. Molecular Biology Reports. 2020. Vol. 47 (3). P. 2347–2360. DOI: 10.1007/s11033-020-05268-y.
4. Davis C., Illescas M., Tirado C. et al. A case of amelogenin Y-null: a simple primer binding site mutation or unusual genetic anomaly? Legal Medicine. 2012. Vol. 14 (6) P. 320–323. DOI: 10.1016/j.legalmed.2012.05.002.
5. Ewing M. M., Thompson J. M., McLaren R. S. et al. Human DNA quantification and sample quality assessment: developmental validation of the PowerQuant® System. Forensic Science International: Genetics. 2016. Vol. 23. P. 166–177. DOI: 10.1016/j.fsigen.2016.04.007.
6. Kumar N., Chauhan A., Gupta R. et al. Deletion of Y-Allele in Autosomal STR and role of Y-STR. Journal of Forensic Sciences and Digital Investigation. 2018. P. 50–54. DOI: 10.29199/2637-7136/fsdi-201020.
7. Romero R. E., Lizarazo R. Validation of the AmpFISTR® Yfiler™ kit. International Congress Series. 2006. Vol. 1288. P. 280–282. DOI: 10.1016/j.ics.2005.12.058.
8. Xueling O., Wenjing C., Hua C. et al. Null alleles of the X and Y chromosomal amelogenin gene in a Chinese population. International Journal of Legal Medicine. 2011. Vol. 126 (4). P. 513–518. DOI: 10.1007/s00414-011-0594-1.

С. О. Іваницький,

завідувач сектору трасологічних досліджень Запорізького НДЕКЦ МВС України, м. Запоріжжя, Україна,
e-mail: serg_ivanitskiy@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ТРАСОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Висвітлено окремі проблемні питання, що виникають під час призначення судових трасологічних експертиз і негативно впливають на якість та терміни проведення досліджень. Запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: судова експертиза, висновок експерта, трасологія.

Abstract. Certain issues arising while trace evidence analysis appointment and negatively affecting the quality and timing of researches are outlined. Ways of solving them are proposed.

Keywords: forensic examination, expert conclusion, trace evidence analysis.

Аннотация. Освещены отдельные проблемные вопросы, возникающие при назначении судебных трасологических экспертиз и негативно влияющие на качество и сроки проведения исследований. Предложены пути их решения.

Ключевые слова: судебная экспертиза, заключение эксперта, трасология.

Судову експертизу в криміналістичній літературі прийнято розглядати як форму застосування спеціальних знань у розслідуванні злочинів або як процесуальну слідчу (розшукову) дію, для проведення якої необхідні наукові, технічні та інші спеціальні знання. Відповідно до ч. 1 ст. 242 Кримінального процесуального кодексу України (далі — *КПК України*), експертизу проводить експертна установа, експерт або експерти, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених ст. 244 цього Кодексу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження,

необхідні спеціальні знання. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права [1].

Перед трасологічною експертизою можуть ставитися питання про наявність на предметах з місця події слідів взаємодії з іншими предметами, придатність цих слідів для ідентифікації або наявність у них іншої інформації, що має значення для ініціатора дослідження.

Експертна практика свідчить, що під час призначення судових трасологічних експертиз у працівників органів досудового розслідування виникають питання, що стосуються формулювання експертного завдання (зокрема такі, які ставлять на вирішення судової експертизи). Некоректно або неточно сформульовані питання ускладнюють проведення досліджень або взагалі їх унеможливають.

Так, до першої групи належать питання відносно таких об'єктів, як сліди знаряддя зламу та замки. Зокрема, під час проведення таких експертиз експерти неодноразово стикаються з тим, що поставлені питання неможливо співставити з фактично наданими об'єктами. Наприклад, об'єктом дослідження є сліди знаряддя на зламаній частині циліндрового механізму замка, на вирішення експертизи ставлять питання: «Чи є сліди відмічок на внутрішніх поверхнях?». Навіть без спеціальних знань візуальним оглядом об'єкту видно, що деталь замка зламана та містить сліди знаряддя. І навпаки, коли є робочий замок без очевидних пошкоджень, ставлять питання щодо наявності на ньому слідів злому, однак, крім замка, на експертизу можуть надати ключ і формулювати питання про те, чи є сліди від цього ключа на замку, яким власник користувався тривалий час експлуатації.

До другої групи належать питання, які неможливо вирішити під час проведення судової трасологічної експертизи. Наприклад, у разі надання на дослідження слідів взуття чи рукавиць (засобів захисту рук) у постанові ставлять запитання щодо ідентифікації особи за цими слідами. Методика трасологічної експертизи передбачає можливість ідентифікації за слідами-відображеннями виключно слідоутворювальних об'єктів, тобто в цьому випадку — взуття чи рукавиць (засобів захисту рук), а не певної особи, яка могла їх надягати.

До третьої групи належать питання, зміст яких не дає змогу встановити мету дослідження щодо наданих об'єктів. Наприклад, на дослідження надано циліндровий механізм замка з ключем та поставлено питання: «У який спосіб його зламано?», «Чи можна відкрити цей замок за допомогою інших предметів чи інструментів?», «Чи можна відкрити цей замок, не порушуючи контрольного пристосування?», «У якому положенні (закритому чи відкритому) пошкоджено замок?», «Чи не залишено сліди на об'єкті наданим інструментом?», «До якого виду належить знаряддя, яким залишено сліди зламу?» [2].

Такі обставини можуть свідчити про неповне розуміння слідчими мети призначення судової експертизи та інколи формальний підхід до процесу призначення судової експертизи. Хоча у деяких джерелах зустрічається така думка науковців: «експерт має право без узгодження з ініціаторами дослідження відредагувати їх, не змінюючи при цьому змісту» [3, с. 16]. Однак, некоректне редагування запитань може призвести до повної зміни їх змісту. Тому єдиним виходом для експерта у такій ситуації є направлення клопотання на адресу ініціатора дослідження з метою уточнення поставлених запитань. Це, зі свого боку, призводить до затягування термінів проведення судової експертизи.

Крім того, існують законодавчі перепони до редагування поставлених питань, адже ані КПК України, ані Закон України «Про судову експертизу» не передбачають можливість самостійного коригування експертом поставлених запитань.

Водночас, наказ МВС України від 17.07.2017 р. № 591 містить такі положення, які фактично забороняють редагування питань без погодження з ініціатором дослідження: «Якщо запитання сформульовано нечітко або їх редакція незрозуміла, експерт невідкладно заявляє ініціатору клопотання про уточнення запитань. До вирішення заявленого експертом клопотання проведення судової експертизи або експертного дослідження призупиняється» [4].

Отже, на нашу думку, для повного, всебічного та об'єктивного дослідження щодо вирішення поставлених перед експертом запитань, вони мають бути чітко сформульованими відповідно до наданих об'єктів та зрозумілими експертові.

Цього можна досягти шляхом проведення спільних зборів (семінарів, конференцій, круглих столів тощо) працівників правоохоронних органів та судових експертів, на яких необхідно вирішувати нагальні питання щодо призначення експертиз.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4652-VI (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9—10, 11—12, 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 18.02.2021).
2. Інформаційний лист «Проблемні питання, що стосуються призначення судово-трасологічних експертиз». URL: <http://ndekc.kiev.ua/wp-content/uploads/2018/02/%D0%86%D0%B%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F-2018.pdf> (дата звернення: 18.02.2021).
3. Судова трасологічна експертиза : навч. посіб. / уклад. К. М. Ковальов, В. А. Кузнецов. Київ : ДНДЕКЦ МВС України, 2019. 123 с.
4. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 17.07.2017 р. № 591. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17> (дата звернення: 18.02.2021).

Г. А. Іляш,

судовий експерт Тернопільського НДЕКЦ МВС України, м. Тернопіль, Україна,

e-mail: iga213243@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ ДАКТИЛОСКОПІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Анотація. Викладено проблемні питання використання дактилоскопічної інформації в процесі розслідування та розкриття злочинів та запропоновано можливі шляхи їх вирішення.

Ключові слова: дактилоскопія, слід, технології, ідентифікація, інформація.

Abstract. The report outlines pressing issues of using information on fingerprinting in the process of investigation and detection of crimes and proposes possible ways for their solution.

Keywords: fingerprinting, trace, technology, identification, information.

Аннотация. Изложены проблемные вопросы использования дактилоскопической информации в процессе

расследования и раскрытия преступлений и предложены возможные пути их решения.

Ключевые слова: дактилоскопия, след, технологии, идентификация, информация.

Розвиток дактилоскопії має доволі давню історію, він безпосередньо пов'язаний із науково-технічним прогресом та технологічними здобутками людства.

Сліди дактилоскопічного походження є джерелом цінної криміналістичної інформації (зокрема, про особу, що їх залишила, час та особливості механізму слідоутворення).

На сьогодні технічний прогрес дав змогу упорядкувати й систематизувати дактилоскопічну інформацію шляхом створення автоматизованих дактилоскопічних